

Tres libros Salomonis. i. p̄bia. ecclesiasten. ⁊ canticū canticorum: veteri septuaginta interpretum auctoritati reddidi: vel an̄positi lineis: sup̄flua q̄q̄ designans vel stellis titulo p̄notat: ea q̄ minus habebant̄ interserens: vt plenius paula ⁊ eustochiū cognoscat. q̄d in libris n̄ris min⁹ sit: quidue redundet. Necnō etiā illa q̄ imperiti trāslatores male in liguam nostram de greco p̄mone p̄terant obliterās ⁊ antiquās curiosissima veritate correxi. Et vbi p̄postero ordine atq̄ p̄verso sententiā fuerat lumē ereptum: suis locis restituens feci intelligi q̄d latebat. Porro in eo libro q̄a plerisq̄ sapia salomonis inscribit̄: ⁊ in ecclāstico quē esse iesu filij sirach nullus ignorat: calamū temp̄ui: t̄m̄modo canonicas scripturas vob̄ em̄dare desiderās: ⁊ studiū meū certis maḡ q̄ dubijs cōmendare. Idco greco ⁊ hebreo p̄fatiuncula vtraq̄ in libro p̄missa est: q̄ nonnulla de greco hoc ad illuminationē sensus ⁊ legētis edificationē. vel inserta hebraice trāslationi vel extrinsecus iuncta sunt. Et idcirco qui legis semper peregrina memento.

Incipit liber Proverborum. Caplin. I.

Proverbia salomonis filij dauid regis israel: ad sciendum sapiam et disciplinā ad intelligēda v̄ba prudentie: ⁊ suscipiendā eruditionem doctrine iusticiā

⁊ iudiciū ⁊ equitate. Et def̄ paruulis astutia ⁊ adolescenti scia ⁊ intellectus. Audiens sapiens sapientior erit: ⁊ intelligens gubnacula possidebit. Animaduertet parabolam ⁊ interpretatōz v̄ba sapientū ⁊ enigmata eorum. Timor domini p̄ncipiū sapie. Sapiam atq̄ doctrinā stulti despiciunt. Audi filii mi disciplinam p̄ris tui. ⁊ ne dimittas l̄gem matris tue: vt addat̄ gr̄a capiti tuo. ⁊ torques collo tuo. Filii mi si te iactauerit peccatores: ne acquiescas eis. Si dixerit: veni nobiscū. insidie / mur sanguini. abscondamus tēriculas cōtra infantē frustra: deglutiamus eū sicut infern⁹ viuentē ⁊ integrū q̄si descendē in lacum: omnē p̄ciosam s̄bam reperiemus implebim⁹ domos n̄ras spolijs. sortem mitte nobiscum. mar sup̄iū sit vnū oīm n̄rm. filii mi ne abules cū eis. Prohibe pedē tuū a semitis eoz. Pedes enim illoz ad malū currunt. ⁊ festinat vt effundant sanguinem. Frustra autē iacit̄

rete ante oculos pennatorum. Ipi q̄s contra sanguinem suū insidiant: ⁊ moliunt̄ fraudes cōtra animas suas. Sic semite oīs auari animas possidentū rapiūt. Sapiētia foris p̄dicat: in plateis dat vocē suā. In capite turbarum clamat. in foribus portaz vrb̄ profert verba sua dicens. Vt quo paruuli diligitis infantia. ⁊ stulti ea q̄ sibi sunt noria cupient. ⁊ imprudentes odibunt sciam. Cōuertimini ad correptionē meā. En p̄feraz vobis sp̄m meū: ⁊ ostendā vobis v̄ba mea. Quia vocaui ⁊ rēnuistis: extendi manū meā. ⁊ non fuit q̄ aspiceret. Desperistis omne consiliū meum: ⁊ increpatōes meas neglexistis. Ego q̄s in interitu vestro ridebo: ⁊ subsannabo: cū vobis id q̄d timebatis aduenerit. Cū irruerit repentina calamitas: ⁊ interitus q̄si tempestas ingruerit: q̄n venerit super vos tribulatio ⁊ angustia. Tunc inuocabunt me ⁊ non exaudiaz: mane p̄surgent: ⁊ nō inuenient me eo q̄ exosam habuerint disciplinaz. ⁊ timorē dñi nō susceperint: nec acq̄ieuerint consilio meo ⁊ detraxerint vniuersē correptioni mee. Comedēt igit̄ fructus vie sue: suisq̄ consilijs saturabunt. Auersio paruulorum interficiet eos: ⁊ p̄speritas stultozū p̄det eos. Qui autē me audierit: absq̄ terrore requiescet. ⁊ abundantia p̄fruet̄. timore malozū sublato. II

Fili mi si susceperis p̄mones meos et mandata mea absconderis penes te. vt audiat sapiētia auris tua: inclina cor tuū ad cognoscendam prudentia. Si enim sapiam inuocaueris: ⁊ inclinaueris cor tuuz prudentie: si q̄sieris eā q̄si pecuniā. ⁊ sicut thesauros effoderis illā: tunc intelliges timorem dñi. ⁊ sciam dei inuenies: q̄ dñs dat sapiam ⁊ ex ore ei⁹ prudentia ⁊ sciētia. Custodiet rectorum salutē. ⁊ p̄teget q̄dientes simpliciter suans semitas iusticie: ⁊ vias sanctorū custodiens. Tūc intelliges iusticiā ⁊ iudiciū ⁊ equitatem ⁊ oēm semitā bonā. Si intrauerit sapia cor tuū. ⁊ scia aie tue placuerit: p̄siliū custodiet te. ⁊ prudentia suabit te: vt eruaris a viis mala ⁊ ab homie q̄ p̄versa loquit̄. Qui relinquūt iter rectū: ⁊ abulant p̄ vias tenebrosas. Qui letat̄ cū malefecerit: ⁊ exultant in rebus pessimis. Quoz vie p̄se sunt: ⁊ ifames gressus eoz. Et eruar̄ a muliere aliēa. ⁊ ab extranea q̄ mollit p̄mones suos. ⁊ relinq̄t ducē p̄bertatū sue ⁊ pacti dei sui oblita ē. Inclinata ē ei ad mortē dom⁹ ei⁹. ⁊ ad iferos semite ipsi⁹. Dēs q̄ ingrediūt̄ ad eā nō reuertent̄: nec apprehēdēt semitas vite. Et abules in via bona. ⁊ calles iustozū custodias. Qui enim recti s̄bita bāt in era. ⁊ simplices p̄manebūt in ea. Impij v̄o de era p̄dēt ⁊ q̄ iniq̄ agūt auferent̄ ex ea.

etis bonorum

etis bonorum

Proverbia

Fili mi ne obliuiscaris
legi mee et precepta mea cor tuum custo-
diat. Longitudinem enim dierum et an-
nos vite et pacem apponet tibi. Misericordia
et veritas te non deserent. Circunda eas gutturi
tuo. et describe in tabula: ut cordis tui et inuenies
gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus.
Habes fiduciam in domino ex toto corde tuo. et ne
imitaris prudentiam tuam. In omnibus visus tuis cogita
illum. et ipse diriget gressus tuos. Resis
sapiens apud te ipsum. Time deum: et recede
a malo. Sanitas qui perierit vmbiculo tuo. et
irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua sub-
stantia. et de primitiis omnium frugum tuarum da pau-
peribus: et implebunt horrea tua saturitate: et
vino rotularia redundabunt. Disciplinam domini
fili mi ne abicias nec deficias cum ab eo corri-
peris: quem enim diligit dominus corripit: et quasi pater
in filio complaceat sibi. Beatus homo qui inuenit sa-
pientiam. et qui affluit prudentia. Melior est ac-
quisitio eius negotiatione auri et argenti puri-
ssimi fructus eius. Preciosior est cunctis opi-
bus sapientia: et omnia que desiderant: huic non va-
lent comparari. Longitudo dierum in dextera eius
et in sinistra illius diuitie et gloria. Vite eius vie
pulchre et omnes semite eius pacifice. Lignum
vite est his qui apprehenderint eam: et qui tenuerint
eam beati. Dominus sapientiam fundauit terram:
stabilisuit celos prudentiam. Sapientia illius eru-
perunt abyssi. et nubes rore percussit. Fili mi
ne effluat hec ab oculis tuis. Custodi legem
meam atque consilium meum. et erit vita anime tue. et
gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter
in via tua. et pes tuus non impinget. Si dor-
mieris non timebis: quiesces et suavis erit som-
nus tuus. Ne paueas repentino terrore et ir-
ruentes tibi potentias impiorum. Dominus ei erit i-
later tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris.
Noli prohibere benefacere eum qui potest. si vales et
ipse benefaciat. Ne dicas amico tuo vade et reuer-
te et cras dabo tibi: cum statim possis dare. Ne
moltaris amico tuo malo: cum ille in te habeat
fiduciam. Non contendas aduersus homines frustra
cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris ho-
minem iniustum: nec imiter vias eius: quia ab omni-
natio est domus omni illorum: et cum simplicibus ser-
mocinatio eius. Egredias a domino in domo impij
habitatione autem iustorum benedicent. Ipse delu-
det illudores. et mansuetus dabit gratiam. Gloriam
sapientes possidebunt: stultorum exultatio igno-
minia.

III

Audite filij disciplinam patris: et attendite
ut sciatis prudentiam. Bonum bonorum
tribua vobis: legem meam ne derelinqua-
tis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et
vni genitus coram matre mea: et docebat me at-

que dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum: custo-
di precepta mea et viues. Posside sapientiam.
posside prudentiam. Ne obliuiscaris neque de-
clines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et cu-
stodiet te: dilige eam et conseruabit te. Principium
sapientie posside sapientiam: et in omni possessione
tua acquirere prudentiam. Arripe illam et exaltabit
te: glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexa-
tus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum: et
corona inclinata proteget te. Audi fili mi et susci-
pe verba mea: ut multiplicent tibi anni vite.
Viam sapientie monstrabo tibi: et ducam te per semi-
tas equitatis: quas cum ingressus fueris non
arctabunt gressus tuos: et curreris non habebis
offendiculum. Tene disciplinam ne dimittas eam.
Custodi illam: quia illa est vita tua. Ne delecte-
ris in semitis impiorum: nec tibi placeat malo-
rum via. Fuge ab ea ne transeas per illam: de-
clina et desere eam. Non enim dormiunt nisi cum
malefecerit: et non capiunt somnum ab eis nisi sup-
platauerint. Comedunt panem impietatis: et
vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita
quasi lux splendens procedit. et erit escit usque ad per-
fectam diem. Viam impiorum tenebrosa: nesciunt
ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos
et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne rece-
dant ab oculis tuis custodi ea in medio cordis
tui. Vite enim sunt inuenientibus ea et vniuer-
se carni sanitas. Omnia custodia sua cor tuum
quia ex ipso vita procedit. Remoue a te os prauum
et detrahentia labia sint perculat te. Oculi tui
recta videant: et palpebre tue precedant gressus
tuos. Dirige semitas pedibus tuis: et omnes vie
tue stabilient. Ne declines ad dexteram neque
ad sinistram. Auerte pedem tuum a malo. Vias
enim que a dextris sunt nouit dominus: prius se vero sunt
que a sinistris. Ipse enim rectos faciet gres-
sus tuos: itinera autem tua in pace producet. V:

Fili mi attende sapientiam meam: et pru-
dentie mee inclina aurem tuam ut cu-
stodias cogitationes et disciplinam la-
bia tua peruenient. Ne intenderis fallacie mu-
lieris. Fauus enim distillans labia meretricis.
et nitidus oleo guttur eius. Nouissima autem
illius amara quasi absinthium: et lingua eius
acuta quasi gladius biceps. Pedes eius de-
scendunt in mortem: et ad inferos pedes eius
penerant. Per semitam vite non ambulat:
vagi sunt gressus eius et inuestigabiles. Nunc
ergo fili mi audi me: et ne recedas a verbis oris
mei. Longe fac ab ea viam tuam: et ne appro-
pinques foribus domus eius. Ne des alie-
nis honorem tuum et annos tuos crudeli. Ne
forte impleantur extranei viribus tuis. et la-
bores tui sint in domo aliena: et gemas in no-
uissimis quando consumperis carnes tuas

et corpus tuum et dicas. Cur detestatus sum
 disciplinam: et increpationibus non ac-
 uisit cor meum. Nec audiui vocem docentium
 me et magistris non inclinavi aurem meam. Pe-
 ne fui in omni malo in medio ecclesie et syna-
 goge. Bibe aquam de cisterna tua: et fluenta
 putei tui. Veriuent fontes tui foras: et in pla-
 teis aquas tuas diuide. Habeto eas solus:
 nec sint alieni principes tui. Sit vena tua be-
 dicta: et letare cum muliere adolescentie tue.
 Serua charissima et gratissimus hinnulus.
 Ubera eius inebrient te omni tpe. et in amo-
 re eius delectare iugiter. Quare seduceri fili
 mi ab aliena et foueris in sinu alterius. Re-
 spicit dominus viam hominis et omnes gressus eius
 considerat. Iniquitates sue capiunt impiu:
 et funibus peccatorum suorum constringit. Spe-
 moriet quod non habuit disciplinam et in multitu-
 dine stulticie sue decipietur.

VI

Fili mi si sponderis pro amico tuo
 defixisti apud extraneum manum tuam.
 Illaqueatus es verbis oris tui: et ca-
 ptus propriis sermonibus. Fac ergo quod di-
 co fili mi et temetipsum libera: quia incidisti in
 manum proximi tui. Discurre festina: susci-
 ta amicum tuum. Ne dederis somnum oculis
 tuis: nec dormitet palpebre tue. Ertere qua-
 si damula de manu: et quasi auis de insidijs
 aucupis. Uade ad fornicam o piger et con-
 sidera vias eius et disces sapientiam. Que cum
 non habeat ducem nec preceptorem nec principem:
 parat in estate cibum sibi et congregat in mes-
 se quod comedat. Usquequo piger dormies?
 Quando confurges e somno tuo: paululum
 dormies: paululum dormitabis: paululum con-
 seres manus tuas ut dormias: et veniet tibi
 quasi viator egestas: et pauperies quasi vir ar-
 matus. Si homo piger fueris veniet ut fons
 messis tue: et egestas longe fugiet a te. Homo
 apostata vir inutilis gradit ore pueri: an-
 nuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo
 corde machinatur malum et omni tempore iurgias
 seminat. Huic ex templo veniet perditio sua et
 subito conteret. nec habebit ultra medicinam.
 Sex sunt que odit dominus: et septimum detestatur
 anima eius. Oculos sublimes: linguam me-
 dacem: manus effundentes: innoxium sangui-
 nem: cor machinas cogitantes pessimas: pe-
 des veloces ad currendum in malum: proferentem
 mendacia testem fallacem et eum qui seminat
 inter fratres discordias. Confua fili mi pre-
 cepta patris tui: et ne dimittas legem matris tue:
 liga eam in corde tuo iugiter: et circunda gut-
 turem tuam. Cum ambulaueris gradiantem tecum:
 cum dormieris custodiant te: et euigilans lo-
 quere cum eis: Quia mandatum lucerna est: et

lex lux: et via vite increpationis discipline ut cu-
 stodiant te a muliere mala: et a blanda lingua
 extranee. Non concupiscat pulchritudinem
 eius cor tuum ne capiaris nutibus illius. Pre-
 cium enim scorti viri est vnius panis: multum autem
 viri preciosam animam capit. Nunquid potest homo
 abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta
 illius non ardeant: aut ambulare super pru-
 nas ut non plante comburantur eius. Sic qui
 ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mun-
 dus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa
 cum quis furatus fuerit. Fura est enim ut esurien-
 tem impleat aiam. Deprensus quod reddet se
 septuplum et omnem substantiam domus sue tra-
 det et liberabit se. Qui autem adulter est propter
 cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudi-
 nem et ignominiam cogeret sibi: et opprobrium
 illius non delebit. Quia zelus et furor viri non
 parcat in die vindicte: nec acquiescet cuiusquam
 precibus: nec suscipiet prodeptione dona prima.

VII

Fili mi custodi sermones
 meos: et precepta mea reconde tibi. Fi-
 li honora dominum et valebis: preter eum
 homo ne timueris alienum. Serua mandata mea
 et viues et legem meam quasi pupillam oculi tui.
 Liga eas in digitis tuis scribe illam in tabulis
 cordis tui. Dic sapientie soror mea es: et pru-
 dentiam voca amicum tuam. Ut custodiat te
 a muliere extranea et ab aliena: quod verba sua dul-
 cia facit. De fenestra enim domus mee per cae-
 los prospexi iuuenem et video puulos. Lo-
 sidero vecordem iuuenem et video puulos. Lo-
 teas iuxta angulum: et prope vias domus illius
 gradit in obscuro ad uespascente die in nocte
 tenebris et caligine. Et ecce occurrit illi muli-
 er in ornatu meretricio preparata ad decipien-
 das anias. Garrula et vaga: quietis impati-
 ens: nec valens in domo consistere pedibus
 suis. Nunc foras: nunc in plateis: nunc iuxta an-
 gulos insidians. Apprehensum quod de oscula
 tur iuuenem et peccati vultu blanditur dicens.
 Victimam pro salute deuouisti: hodie reddidi
 vota mea. Idcirco egressa sum in occursum
 tuum desiderans te videre et reperi. Intexui
 funibus lectulum meum stravi tapetibus pictis
 ex egypto: aspersi cubile meum myrrha et aloem
 et cinamomo. Veni inebriemur verberibus et
 fruamur cupitis amplexibus donec illucescat
 dies. Non est enim vir in domo sua: absque via
 longissima. Sacculum pecunie secum tulit in die
 plene lune reuersurus est in domum suam. Fre-
 tuit eum multis sermonibus et blanditijs labio-
 rum pertraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos
 ductus ad victimam: et quasi agnus lasciu-
 ens et ignorans et nescit quod ad vincula stultus
 trahatur donec transfigat sagitta iecur eius

Proverbia

velut si quis scinet ad laqueum: et nescit quod de periculo anime illius agit. Nunc ergo filii mi audi me: et attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in vijs illius mens tua: neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos defecit: et fortissimi quoque interfecti sunt ab ea. Ne inferi domus eius penetrantes interiora mortis.

VIII

Non quid non sapientia clamitat: et prudentia dat vocem suam. In summis excelsisq; montibus: supra viam in medijs semitis stans: iuxta portas civitatis: in ipis foribus loquitur dicens. O viri ad vos clamito: et vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam et insipientes advertite. Audite quonia de rebus magnis locutura sum: et aperient labia mea ut recte predicent. Veritatem meditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei: non est in eis prauum quod neque puerum. Recti sunt intelligentibus et equi inuenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam: doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus preciosissimis: et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego sapientiam habito in consilio: et in eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum: arrogantiam et superbiam et viam prauam et os belingue detestor. Melior est consilium et equitas. Melior est prudentia: mea est fortitudo. Per meredes regnant: et legum conditores iusta decernunt. Per principes imperant: et potentes decernunt iusticiam. Ego diligentes me diligo: et qui mane vigilauerit ad me inueniet me. Melior est diuitie et gloria: opes superne et iusticia. Melior est fructus meus auro et lapide precioso: et gemina mea argento electo. In vijs iusticie ambulo: in medio semitarum iudicij: ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum: antequam quicquam faceret a principio ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam terra fieret. Non dum erant abyssi et ego iam concepta eram. Nec dum fontes aquarum eruperant: nec dum montes graui mole constiterant. Ante omnes colles ego parturiebar: adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terre. Quando preparabat celos aderam: quando certalege et gyro vallabat abyssos. Quando et terra firmabat sursum: et librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum: et legem ponebat aquis ne transirent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre: cum egeram cuncta componens. Et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore: et lu-

dens in orbe terrarum: et delitium meum esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes et nolite abijcere eam. Beatus homo qui audit me: et qui vigilat ad fores meas quotidie: et obstruat ad postes ostij mei. Qui me inuenit: inueniet vitam et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccauerit: ledet animam suam. Omnes qui me oderunt: diligunt mortem.

IX

Sapientia edificauit sibi domum: excidit columnas septem. Immolauit vitulas suas: miscuit vinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem: et ad menia ciuitatis. Si quis est paruulus veniat ad me. Et insipientibus locuta est. Venite comedite panem meum: et bibite vinum quod miscui vobis. Relinquitur infantiam et venite et ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorum: ipse iniuriam sibi facit: et qui arguit impium sibi maculam generat. Noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapientem: et diliget te. Da sapienti occasionem: et addetur ei sapientia. Doce iustum: et festinabit accipere principium sapientie timor domini: et scia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui: et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris tibi metipsum eris: si autem illusor: solus portabis malum. Mulier stulta et clamorosa: plena est illecebris et nihil omnino sciens: sedet in foribus domus sue super sellam in excelso vrbis loco: ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere resuo. Quis est paruulus declinet ad me. Et recordi locuta est. Aquae furtive dulciores sunt: et panis absconditus suauior. Et ignorauit quod ibi sint gigantes: et in profundis inferni conuiue eius. Qui enim applicabit illi descendet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea saluabitur.

X

Filius sapiens letificat patrem: filius vero stultus mesticia est matris sue. Nil proderunt thesauri impietati: iusticia vero liberabit a morte. Non affliget dominus famam animam iusti: et insidias impiorum subuertet. Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium diuitias parat. Qui nititur mendacis hic pascit ventos idem autem ipse sequitur aues volantes. Qui congregat in messe filius sapiens est: qui autem sterit estate filius confusio nis. Benedictio domi super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipiet: stultus cedit labijs. Qui ambulat simpliciter: ambulat confidenter: qui autem deprauat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem: et stultus

labijs verberabit. Vena vite os iusti: et os impioꝝ operit iniquitatem. Odiū suscitāt riras: et vniuersa delicta operit caritas. In labijs sapiētis inuenit̃ sapientia: et xga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiā: os autē stulti confusioni proximum est. Substātia diuitis vrbs fortitudis eius: pauor pauperū egestas eoz. Op^o iusti ad vitam: fructus autem impij ad peccatum. **V**ite custodienti disciplinam: qui autē increpatiōes relinquit errat. Abscōdūt odiū labia mendacia: q̃ profert contumeliam insipiens est. In multiloquio nō deerit peccatū: q̃ autē moderat̃ labia sua prudentissimus est. **A**rgentum electū lingua iusti: cor autem impioꝝ pro nihilo. Labia iusti erudiūt plurimos: q̃ autem indocti sunt in cordis egestate morient̃. **B**enedictio domini diuites facit nec sociabit̃ ei afflictio. Quasi p̃ risum stult^o operatur scelus: sapiētia autē est viro prudentia. **Q**uod timet impius veniet sup̃ eum: desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens nō erit impius: iustus autē q̃si fundamentum sempiternum. Sicut acetū dentibus et fumus oculis: sic piger his qui misert̃ eum. **T**imor domini aponet dies: et anni impioꝝ abbreviabuntur. **E**xpectatio iustoz leticia: spes autē impioꝝ peribit. **F**ortitudo simplicis via domi: et pauor his qui operantur malū. **I**ustus in eternum nō commouebitur: impij autē non habitabunt super terram. **O**s iusti parturiet sapiētiā: lingua prauoz pibit. **L**abia iusti considerant placita: et os impioꝝ peruerſa.

XI

Satēra dolosa abominatio est apud deum et pondus equum volūtas ei. **U**bi fuerit superbia ibi erit et cōtūmelia: vbi autē est humilitas ibi et sapia. **S**implicitas iustoz dirigit eos et supplantatio p̃ uersozum vastabit illos. **N**on p̃derunt diuitie in die vltimis: iusticia autē liberabit a morte. **I**usticia simplicis dirigit viam eius: et in impietate sua corruet impi^o. **I**usticia rectorū libabit eos: et i insidijs suis capiēt̃ iniq̃. **M**or tuo hoie ipio nlla erit vltra spes. et expectatō sollicitozū pibit. **I**ustus de angustia liberatus est et tradetur impius pro eo. **S**imulator ore decipit amicū suum: iusti autē liberabuntur scientia. **I**n bonis iustozū exaltabitur ciuitas: et in pditione impioꝝ erit laudatio. **B**enedictione iustozū exaltabit̃ ciuitas: et ore impioꝝ subuertetur. **Q**ui despicit amicum suū indigens corde est: vir autē prudēs tacebit. **Q**ui ambulat fraudulēt̃ reuelat arcana: qui autem fidelis est celat amici commissum. **U**bi nō est gubernator: populus cor-

rueſ salus autē vbi multa consilia. **A**ffligetur malo qui fidem facit p̃ extraneo: qui autem cauet laquos: securus erit. **M**ulier gratiosa inueniet gloriā: et robusti habebūt diuitias. **B**enefacit anime sue vir misericors qui autem crudelis est etiam propinquos abijcit. **I**mpius facit opus instabile: semināti autē iusticiam merces fidelis. **C**lemētia preparat vitam et sectatio malozū mortem. **A**bominabile domino cor prauū et voluntas eius i his qui simpliciter ambulant. **M**anus in manu non erit innocens malus: semen autē iustozū saluabitur. **C**irculus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. **D**esiderium iustozū omne bonum: p̃stolatio impioꝝ furor. **A**lij diuidunt propria: et ditiores fiunt: alij rapiunt non sua: et semp in egestate sunt. **A**nima que benedicit impinguabitur: et qui inebriat ip̃e quoq; inebriabit. **Q**ui abscondit frumēta maledicet in populis: benedictio autē super caput vendentium. **B**ene confurgit diluculo qui querit bona: qui autē inuestigator malozū est opprimetur ab eis. **Q**ui cōfidit in diuitijs suis corruet: iusti autem quasi vires folium germinabunt. **Q**ui conturbat domū suam possidebit ventos: et qui stultus est seruiet sapienti. **F**ructus iusti lignum vite: et q̃ suscipit animas sapiens est. **S**i iustus in terra recipit: q̃tomagis impius est peccator?

Qui diligit disciplinam diligit scientiā: qui autē odit increpationes insipiens est. **Q**ui bonus est hauiet hōi gratiā a domino: qui autē confidit in cogitationibus suis impie agit. **N**ō roborabitur homo ex impietate: et radix iustozū nō commouebitur. **M**ulier diligens corona est viro suo: et putredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit. **C**ogitationes iustozū iudicia: et consilia impioꝝ fraudulentia. **V**erba impioꝝ insidiant sanguini: os iustozū liberabit eos. **V**erte impios et nō erunt domus aut iustozū p̃manebit. **D**octrina sua noscitur vir: q̃ autē vanus et excors est patebit contemptui. **M**elior est paup et sufficiens sibi: q̃ glorioſus et indigens pane. **M**ouit iustus iumentozū suozū animas. viscera autē impioꝝ crudelia. **Q**ui operat̃ terram suam satiabit panibus: qui autem sectat̃ ortū stultissimus est. **Q**ui suauis est viuit in moderationibus: in suis monitiouibus reliquit contumeliam. **D**esiderium impij monumentū est pessimozū: radix autem iustozū proficiet. **P**ropter peccata labioꝝ ruina p̃imat malo: effugiet autē iustus de angustia. **D**e fructu oris sui vnusquisq; replebitur bonis: et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei

Proverbia

Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod nouit loquitur iudex iusticie est: qui autem mentis testis est fraudulentus. Et qui permittit et quasi gladio pungit scientie: lingua autem sapientium sanitas. Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus: concinnat linguam mendacii. Volus in corde cogitantium mala qui autem pacis inuenit consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustus quicquid ei acciderit impij autem replebuntur malo. Abominatio est domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam: et cor insipientium puocat stultitiam. Manu fornicium et dominabitur: que autem remissa est tribuitur seruiet. Heros in corde viri humilia bit illum: et sermone bono letificabitur. Qui negligit damnum propter amicum iustus est: iter autem impiorum decipiet eos. Non inueniet fraudulenti lucrum: et substantia hominis erit auri precium. In semita iusticia vita: iter autem deuium ducit ad mortem. XIII

Filius sapiens doctrina patris: qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem impiorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger: anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit et confunditur. Iusticia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi diues cum nihil habeat: et est quasi pauper cum in multis diuitijs sit. Redemptio anime viri diuitie sue: qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat: lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur: que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differet affligit animam: lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat: qui autem timet preceptum in pace habitabit. Anime dolose errant in peccatis iusti autem misericordes sunt et miserantur. Lex sapientis fons vite ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuncius impij cadet in malum. Legat fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. De-

siderium si compleat delectat animam: detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit: amicus stultorum similis efficitur. Peccatores persequitur malum: et iustis retribuuntur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes: et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrum: et alijs congregantur absque iudicio. Qui parcat virge odit filium suum: qui autem diligit illum instat et erudit. Iustus comedit et replet animam suam: veter autem impiorum insaturabilis. XIII

Sapiens mulier edificat domum suam: insipiens extructam quoque manibus destruet. Ambulans recto itinere et timens deum: despicit ab eo qui infami graditur via. In ore stulti verga superbie: labia sapientum custodiunt eos. Ubi non sunt boues preseppe vacuum est: vbi autem apparent plurime segetes ibi manifesta est fortitudo bouis. Testis fidelis non mentietur proferat autem mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiam et non inuenit: doctrina prudentium facilis. Gade contra virum stultum. et nescit labia prudentie. Sapientia callidi est intelligere viam suam: et prudentia cultorum errans. Stultus illudet peccatum: et inter iustos morabitur gratia. Cor quod nouit amaritudinem anime sue: in gaudio eius non miscebitur extraneus. Bonus impiorum debetur: tabernacula iustorum germinabunt. Est via que videt homini iusta: nouissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luctus occupat. Uis suis replebitur stultus et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos. Filio doloso nichil erit boni: seruo autem sapienti prosperi erunt actus et diriget via eius. Sapiens timet et declinat a malo: stultus transiit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam: et vir virtus odiosus est. Possidebunt paruuli stultitiam: et expectabunt astuti scientiam. Jacebunt mali ante bonos: et impij ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus est: amici vero diuitum multi. Qui despicit proximum suum peccat: qui autem miseretur pauperi beatus erit. Qui credit in domino misericordiam diligit: errant qui operantur malum. Misericordia et veritas preparant bona. In omni ope bono erit abundantia: vbi autem verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientum diuitie eorum: fatuitas stultorum imprudentia. Liberat a ias testis fidelis: et proferat mendacia versipellis. In timore domini fiducia fortitudinis: et filius eius erit spes. Timor domini fons vite: ut

declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis: et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur sapientia: qui autem impatiens est: exaltat stulticiam suam. Vita carniū sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Qui calumniatur egentem: exprobrat factori eius honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malicia sua repellitur impius: sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia et indoctos quosque erudiet. Iusticia eleuat gentem: miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem. Lingua sapientum ornat scientiam: os fatuorum ebullit stulticiam. In omni loco oculi domini: contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite: que autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes astutior fiet. In abundantia iusticia virtus magna est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo: et in fructus impij conturbatio. Labia sapientum disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit. Victimæ impiorum abominabiles domino: vota iustorum placabilia. Abominatio est domino via impij: qui sequitur iusticiam diligens ab eo. Doctrina mala deserentiū viam vite. qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram domino quantomagis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit: nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem: in merore animi desicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam: et os stultorum patitur imperitia. Omnes dies pauperis mali: securam quasi iuge conuiuium. Melius est parum cum timore domini: quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad oleam cum charitate: quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est mitigat suscitatas. Ster pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem et stultus homo despicit matrem suam. Stulticia gaudium stulto: et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consilij confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui: et sermo opportunus est optimus. Semita vite super eruditum ut declinet de inferno nouissimo. Domum superborum demoliet dominus: et firmos

faciet terminos vidue. Abominatio domini cogitationes male: et purus sermo pulcherrimus firmabit ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur auariciam: qui autem odit misericordiam viuet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedientiam: os impiorum redudat malis. Longe est dominus ab impijs: et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam fama bona impinguat ossa. Furis que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abiicit disciplinam despiciat animam suam: qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie: et gloriam precedit humilitas.

XVI

Hominis est animam preparare: et domini gubernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius: spiritum ponderator est dominus. Reuela domino opera tua et dirigens cogitationes tue. Uniuersa propter semetipsum operatus est dominus: impij quoque ad diem malum. Abominatio domini est omnis arrogans etiam si manus ad manum fuerit: non est innocens. Initium vie bone facere iusticia: accepta est apud deum magis quam imolare hostias. Misericordia et veritate redimunt iniquitates: et in timore domini declinat a malo. Cum placuerint domino vie hominis inimicos quoque eius conuertet ad pacem. Melius est parum cum iusticia: quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius. Diuinitio in labijs regis: in iudicio non errabit os eius. Proodus et stratera iudicia domini sunt: et opera eius omnes lapides seculi. Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum labia iustis: qui recta loquuntur dirigent. Indignatio regis nuncijs mortis: et vir sapiens placabit eum. In hilaritate vultus regis vita: et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam: quia auro melior est: et acquire prudentiam quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat mala custos anime sue seruat vitam suam. Contritionem precedit superbia: et ante ruinam exaltabit spiritus. Melius est humiliari cum mitibus: quam diuidere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in domino beatus est. Qui sapiens est corde aperit labijs prudens: et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio possidentis: doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudit et os eius: et labijs eius addet gratiam. Fauis mellis composita verba: dulcedo anime sanitas ossium. Est via que videtur homini recta: et non

Proverbia

uissima eius ducunt ad mortē. **A**nīa laborā /
tis laborat sibi: q̄ compulit euz os suū. **V**ir
insipiens fodit malū: et in labijs ei⁹ ignis ar
descit. **H**omo puerfus suscitāt lites: et v̄bo /
sus sepat p̄ncipes. **V**ir iniquus lactat amīcū
suū: et ducit eum per viam non bonā. **Q**ui
attonitis oculis cogitat praua: mordens la
bia sua p̄ficiet malum. **C**orona dignitatis se
nectus que in v̄s iusticie reperiet. **M**elior
est patiens viro forti: et qui dominaf animo
suo expugnatore v̄biū. **S**ortes mittunt in
sinum: sed a domino tempantur. **XVII**

Melior est buccella sicca cum gaudio:
q̄ domus plena victimis euz iurgio.
Seruus sapiens dominabit stultis
filijs: et inter fratres hereditatez diuidet. **S**i
cut igne probatur argentum et aurū camino:
ita corda p̄bat dominus. **M**alus obedit lin
gue inique: et fallax obtēperat labijs menda
cib⁹. **Q**ui despicit pauperē exprobrat facto
ri eius: et q̄ in ruina letatur alterius non erit
impunitus. **C**orona senum filij filiozū: et glo
ria filiozū patres eozū. **N**on decent stultum
verba composita: nec p̄ncipem labiū mētēs.
Bemma gratissima expectatio p̄stolantis: q̄
cumq̄ se vertit prudenter intelligit. **Q**ui ce
lat delictum querit amicitias: qui altero ser
mone repetit separat federatos. **M**ultus profi
cit correctio apud prudentem: q̄ centum pla
ge apud stultū. **S**emp iurgia querit malus:
angelus aut̄ crudelis mittet̄ contra eum. **E**x
pedit magis v̄se occurrere raptis fetibus: q̄
fatuo confidēti sibi in astutia sua. **Q**ui reddit
mala p̄ bonis: non recedet malum de domo
eius. **Q**ui dimittit aquā caput est iurgioz
et anteq̄ patiat̄ contumeliā iudicium deserit.
Et q̄ iustificat impiū et q̄ condemnat iustum
abominabilis est v̄terq̄ apud deū. **Q**uid p̄
dest stulto habere diuitias: cū sapientiā eme
re nō possit. **Q**ui altam facit domū suā que
rit ruīnam: et qui euitat discere incidet in ma
lum. **O**mnī tpe diligit qui amic⁹ est: et frat̄ in
angustijs comprobaf. **S**tultus homo plau
det manibus suis: cum sponderit pro ami
co suo. **Q**ui meditat̄ discordias diligit rixas
et q̄ exaltat os suū q̄rit ruīnā. **Q**ui puerfi cor
dis est non inuenit bonū: et q̄ v̄tit linguam in
cidet in malū. **N**atus est stult⁹ in ignominia
suā: sed nec pater in fatuo letabit̄. **A**nim⁹ gau
dens etatem floridam facit: sp̄s tristis eric
cat ossa. **M**unera de sinu impius accipit: vt
puertat semitas iudicij. **I**n facie prudentis
lucet sapia: oculi stultozū in sinib⁹ terre. **I**ra
p̄ris filius stult⁹: et dolor matris que genuit
eū. **N**on est bonū dānū inferre iusto: nec per
cutere p̄ncipē qui recta iudicat. **Q**ui mode

ratur sermones suos doctus et prudens est:
et p̄ciosi spiritus vir eruditus. **S**tultus quo
q̄ si tacuerit sapiens reputabitur: et si com
presserit labia sua intelligens. **XVIII**

Occasiones querit qui vult recedere
ab amico: omni tempe erit exprobra
bilis. **N**on recipit stultus verba pru
denti: nisi ea dixeris que versantur in corde
eius. **I**mpius cum in p̄fundum venerit pec
catorū cōtemnit: sed sequitur eum ignominia
et opprobriū. **N**ā p̄fūda v̄ba ex ore viri: et tor
rens redundās fons sapie. **A**ccipe personam
impij in iudicio nō est bonū: vt declines a ve
ritate iudicij. **L**abia stulti miscent serixis: et
os ei⁹ iurgia puocat. **O**s stulti p̄tritio ei⁹: et
labia ip̄ius ruina aīci⁹. **V**erba bilinguis q̄
si simplicia: et ip̄a pueniunt vsq; ad interiora
ventris. **P**igrū deicit timor: aīe aut̄ effemia
torum esuriēt. **Q**ui moll⁹ et dissolut⁹ est i ope
re suo: frater est sua opa dissipantis. **T**urris
fortissima nomē domini: ad ip̄am currit iust⁹
et exaltabit̄. **S**uba diuitis vrbs roboz ei⁹:
et quasi murus validus circūdās eū. **A**nteq̄
conteraf exaltaf cor homis: et anteq̄ glorifi
cetur humiliatur. **Q**ui prius respōdet q̄ au
diat: stultum se esse demonstrat et confusione
dignum. **S**p̄s viri sustentat imbecillitatem
suā: sp̄m v̄o ad irascendum faciem q̄s pote
rit sustinere. **C**or prudentis possidebit scien
tiam: et auris sapientium querit doctrinam.
Bonum homis dilatat vitam eius: et aī p̄n
cipei spacium ei facit. **I**ustus prior est accu
sator sui: venit amicus eius et inuestigabit eū.
Cōtradictiones comp̄mit foris: et inter poten
tes quoz d̄iudicat. **F**rater qui adiuuat a
fratre q̄si ciuitas firma: et iudicia q̄si vectes
v̄biū. **B**e fructu ozis viri replebit̄ v̄ter ei⁹
et genimina labiozū ip̄ius saturabunt eum.
Mors et vita in manib⁹ lingue q̄ diligūt eā
comedent fructus ei⁹. **Q**ui inuenit mulierez
bonā: inuenit bonū et hauriet iocūditatē a
dño. **Q**ui expellit muliere bonā expellit bo
num: q̄ aut̄ tenet adulterā stultus est et insipi
ens. **C**ū obsecratōnib⁹ loq̄tur paup⁹: et diues
effabit̄ rigide. **V**ir amicabile ad societatem:
magis amicus erit q̄ frater. **XIX**

Melior est paup⁹ q̄ ambulat in simplici
tate sua: q̄ diues torquens labia sua
et insipiens. **U**bi nō est scia anie non
est bonum: et q̄ festinus est pedibus offendet.
Stulticia hois supplantat gressus ei⁹: et p̄tra
deū feruet animo suo. **D**iuitie addūt amicos
p̄imos a paupe aut̄ et hi q̄s habuit separant̄.
Testis falsus nō erit impunit⁹: et q̄ mēdacia
loquit̄ nō effugiet. **M**ulti colūt p̄sonā potēt̄
et amici sūt dona tribuēt̄. **F**rēs hois paupis

oderunt eum: insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nihil habebit: qui autem possessor est mentis diligit animam suam: et custos prudentie inueniet bona. Falsus testis non erit impunitus: et qui loquitur medietate pibit. Non decet stultum diuitie: nec seruum dominari principibus. Doctrina viri pro patientiam noscitur: et gloria eius est iniqua protergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira: et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus: et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. **D**omus et diuitie dantur a parentibus: a domino autem propter uxorem prudens. Pigredo immittit soporem: et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam: qui autem negligit viam suam mortificabitur. Feneratur domus qui misereatur pauperis: et visitationem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens est sustinebit damnum: et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam: ut sis sapiens in nouissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas autem domini in eternum permanebit. Homo indigens misericors est: et melior est pauper iustus quam vir mendax. Timor domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessimi. Abscondit piger manum suam sub ascella: nec ad os suum applicat eam. Destilante flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem intelliget sapientiam. Qui affligit patrem et fugit matrem: ignominiosus erit et infelix. Non cesses audire filii doctrinam: nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium: et os impiorum deuoret iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia: et mali percutientes stultorum corporibus. XX

I Exuriosa res vinum: et tumultuosa ebrietas. Quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis qui prouocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentione: omnes autem stulti miscuntur contumeliosis. Propter frigus piger arrare noluisset: mendicabit ergo estate et non dabitur illi. Sicut aqua profunda: sic consilium in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inueniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua: beatos post se filios relinquit. Rex qui sedet in folio iudicij dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere: mundum est cor meum: purus sum a peccato? Pondus et pondus: mensura et mensura vtriusque

que abominabile est apud deum. Ex studiis suis intelligit puer: si munda et recta sunt opera eius. Aures audientem et oculum videntem dominus fecit vtriusque. Noli diligere fomnum ne te egestas opprimat. Aperis oculos tuos et saturare panibus. Malum est: malum est: dicit omnis emptor: et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum vas autem preciosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni: et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis medietatis: et postea implebit os eius calculo. Cogitationes consilij roborantur et gubernaculis tractanda sunt bella. Et qui reuelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua: ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri: extinguet lumen eius in medijs tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio: in nouissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta dominum et liberabit te. Abominatio est apud deum pondus et pondus statera dolosa non est bona. A domo diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini deuotare sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens: in curuat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis que inuestigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuuenum fortitudo eorum et dignitas senum canities. Luvius vulneris absterget mala: et plaga in secretoribus ventris. XXI

Sicut diuisiones aquarum: ita cor regis in manu domini: quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium: magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatio cordis: in cerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacij vanus et excoecus est: et impinguetur ad laqueos mortis. Rapie impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Peruersi via viri aliena est a deo qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domus quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impij derat malum: non miserebitur proximo suo. Multo pestilente sapientior erit paruulus: et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impij: ut detrahat ipsos a malo. Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis: et ipse clamabit et non exaudietur. **D**onus

Proverbia

absconditum extinguit iras et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui errauerit in via doctrine in ce- tu gigantium commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pigua non ditabit. Pro iusto dabitur impius et pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere irascosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iusticiam et misericordiam inueniet vitam: iusticiam et gloriam. Ciuitatem fortium ascendit sapiens: destruxitque robur fiducia eius. Qui custodit os suum et linguam suam: custodit ab angustiis animam suam. Superbum et arrogans vocatur indoctus: qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: nolunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abominabiles que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam. Vir impius peccatiter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia: non est prudentia: non est consilium contra dominum. Equus parat ad diem belli: dominus autem salutem tribuit. XXII

Melius est nomen bonum quam diuitie multe: super argentum enim et aurum gratia bona. Diues et pauper obuierunt sibi vtriusque operator est dominus. Callidus videt malum: et abscondit se: innocens perstratus et afflictus est damno. Finis modestitatis: dominus: diuitie et gloria et vita. Arma et gladius in via superbi: custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbius est adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Diues pauperibus imperat: et qui accipit mutuum seruus est feneratoris. Qui seminat iniquitatem metet mala: et virga ire sue consummabitur. Qui pius est ad misericordiam benedictus: de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquirat qui dat munera: animam autem aufert accipientium. Ejice derisorem et eribit cum eo iurgium: cessabuntque cause et contumelie. Qui diligit cordis inuidiam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi domi custodiunt scientiam: et supplantant verba iniqui. Dicit piger leo est foris: in medio platearum occidendus sum. Foris uea profunda os aliene: cui iratus est dominus incidet in ea. Stulticia colligata est in corde pueri et regna discipline fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat diuitias suas: dabit ipse ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem

tuam: et audi verba sapientium. Appone autem cor ad doctrinam meam: que pulchra erit tibi cum seruaueris eam in ventre tuo. Et redundabit in labijs tuis: ut sit in domo fiducia tua. Unde et ostendam eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia: ut ostenderem tibi infirmitatem et eloquia veritatis: respondere ex eis illis: qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est: neque conteras egenum in porta: quia iudicabit dominus causam eius et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo neque ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas quid cause est ut tollat operimentum decubili tuo. Ne transgrediaris terminos antiquos: quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo: coram regibus stabit: nec erit ante ignobiles. XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe cipe diligenter attende que sunt apposta ante faciem tuam et statue cultrum in gutture tuo: si tamen habes in potestate animam tuam: ne desideres de cibis eius in quo est panis mendacium. Noli laborare ut dixeris sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quia facient sibi penas quasi aquile et volabunt in celum. Ne comedas cum homine inuido: et ne desideres cibos eius: quonia in similitudinem arioli et coniecturis estimat quod ignorat. Comede et bibe dicit tibi: et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas euomes: et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris quia despiciet doctrinam eloquii tui. Ne attingas paruulorum terminos: et agnum pupillorum ne intro eas. Propinquus enim illorum foris est et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediar ad doctrinam cor tuum et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga: non morietur. Tu virga percuties eum: et animam eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus gaudebit tecum cor meum et exultabunt renes mei cum locuta fuerint recta labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores: sed in timore domi esto tota die: quia habebis spem in nouissimo: et prestolatio tua non auferet. Audi fili mi et esto sapiens: et dirige via animam tuam. Noli esse in quibus potatorum nec in comestationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes potibus et

dantes symbola confument: et vesties pan-
nis dormitatio. Audi patrem tuum q̄ genuit
te: et ne contemnas cū senuerit mater tua. Ve-
ritatem eme: et noli vendere sapiam et doctri-
nam et intelligentiā. Exultat gaudio pat̄ iu-
sti: q̄ sapientem genuit letabit̄ in eo. Gaude-
at pater tuus et mater tua et exultet q̄ genuit
te. Prebe fili mi cor tuū mihi: et oculi tui vi-
as meas custodiāt. Fovez enī pfunda ē me-
retrix: et puteus angustus aliena. Insidias i-
via quasi latro: et quos incautos inuenerit in-
terficiet. Cui ve: cuius patri ve: cui rix: cui
fouee: cui sine causa vulnera: cui suffossio o-
lorum: Nonne his qui commorant̄ in vino
et student calicibus epotadis: Ne intuearis
vinum quando flauescit: cum splenduerit in
vitro color eius. Ingredis blāde et in nouis-
simo mordebit vt coluber: et sicut regulus ve-
nena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas:
et cor tuū loquetur peruersa. Exeris sicut
dormiens in medio mari: et quasi sopitus gu-
bernator amisso clauo: et dices.erberaue-
runt me sed nō dolui: traxerūt me et ego non
fensi. Quādo euigilabo: et rursus yna repe-
riam.

XXIII

Nemuleris viros malos nec deside-
res esse cum eis: quia rapinas medi-
tatur mens eorū: et fraudes labia eorū
loquunt̄. Sapiētia edificabitur domus
et prudentia roborabitur. In doctrina reple-
buntur cellaria yniuersa substātia preciosa et
pulcherrima. Vir sapiens fortis est et vir do-
ctus robustus et validus: quia cū dispositōe
inigit bellū: et erit salus vbi multa p̄silia sunt.
Excelsa stulto sapientia: in porta nō apiet os
suum. Qui cogitat mala facere: stultus voca-
bitur. Logitatio stulti peccatū est et abomia-
tio hominum detractor. Si desperaueris la-
pius in die angustie: imminuet fortitudo tua.
Erue eos qui ducunt ad mortē: et q̄ trahun-
tur ad interitū liberare ne cesses. Si dixeris
viros non suppetunt: qui inspector est cordis
ip̄e intelligit et seruatorē anime tue nihil fal-
lit: reddetq; homini iuxta opa sua. Comede
fili mi mel quia bonū est: et fauum dulcissimū
gutturi tuo. Sic et doctrina sapiētie anie tue
quam cum inueneris habebis in nouissimis
spem: et spes tua non p̄bit. Ne insidieris et
queras impietate in domo iusti: neq; vastes
requie eius. Septies enī in die cadet iustus
et resurget: impij autē corruent in malū. Cum
ceciderit inimicus tuus ne gaudeas: et in rui-
na eius ne exultet cor tuū. ne forte videat do-
minus et displiceat ei: et auferat ab eo irā suā.
Ne contendas cum pessimis: ne emuleris im-
pios: quoniā non habent futuroū spem ma-

li: et lucerna impiorū extinguet. Time domi-
num fili mi et regem: et cū detractoribus non
commiscearis. Quoniā repente p̄surgit per-
ditio eorū: et ruinam vtriusq; q̄s nouit. Hec
quoq; sapientib; . Cognoscere personam i iu-
dicio non est bonum. Qui dicunt impio iu-
stus es: maledicent ei populi: et detestabunt̄
eos tribus. Qui arguunt eū laudabuntur: et
sup̄ eos veniet benedictio. Labia deoscula-
bitur q̄ recta verba respondet. Prepara fo-
ris opus tuū: et diligenter exerce agrū tuum
et postea edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximū tuum: nec lactes quē-
q; labijs tuis. Ne dicas: quomodo fecit mihi
sic faciam ei: et reddam vnicuiq; fm op̄ suū.
Per agrum hominis pigri transiui: et p̄ vineā
viri stulti. Et ecce totum repleuerant vrtice.
et operuerāt sup̄ficiem eius spine et maceria
lapidum destructa erat. Quod cum vidisset
posui in corde meo: et exemplo didici discipli-
nā: vsq; quo piger dormies: vsq; quo de som-
no consurges: Parum inquā dormies: mo-
dicum dormitabis: paucillum manus conse-
res vt q̄scas: et veniet tibi quasi cursor ege-
stas tua: et mendicitas quasi vir armatus.

Hec quoq; parabole Sa- XXV
lomonis: quas transfulerūt viri eze-
chie regis iuda. Gloria dei est celare
verbum: et gloria regum inuestigare fmōne
Celum sursum et terra deorsum et cor regum
inscrutabile. Aufer rubiginem de argento:
et egredietur vas purissimum. Aufer impie-
tatem de vultu regis et firmabit iusticia thro-
nus eius. Ne gloriosus appareas coram rege
et in loco magnorum ne steteris. Melius est
enī vt dicas tibi ascende huc: q̄ vt humilie-
ris coram principe. Que viderūt oculi tui ne
proferas in iurgio cito: ne postea emendare
non possis cū de honestaueris amicum tuum.
Causam tuā tracta cum amico tuo et secretū
extraneo ne reueles: ne forte insultet tibi cum
audierit: et exprobrare non cesset. Gratia et
amicitia liberant: quas tibi serua: ne expro-
brabilis fias. Mala aurea in lectis argēteis
qui loquit̄ verbum in tempe suo. Inauri au-
rea et margarita fulgens: q̄ arguit sapientem
et aurem obedientē. Sicut frigus niuis i die
messis ita legatus fidelis ei qui miserit eum:
animā ip̄ius requiescere facit. Nubes et ven-
tus et pluuie non sequentes: vir gloriosus et
p̄missa nō complens. Patientia lenietur p̄ni-
ceps: et lingua mollis confringet duritiā.
Mel inuenisti: comede quod sufficit tibi: ne
forte satiatus euomas illud. Subtrahē pedē
tuū de domo proximi tui neq̄n sariat̄ oderit te.
Siculum et gladius et sagitta acuta: homo

numada vini

Proverbia

qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lassus: qui sperat super infideli in die angustie: et amittit prolium in die frigoris. Acetum in nitro: qui catat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus: ciba illius: si sitit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius: et dominus reddet tibi. Aetius aqlo dissipat pluiias: et facies tristis lingua detrahente. Melius est sedere in angulo domatis: quam cum muliere litigiosa: et in domo comuni. Aqua frigida aine sitientis: et nuncius bonus de terra loquinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta: iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut verbes patres et absque murorum ambitu: ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate: et pluuie in messe: sic indecens est stulto gloria. Sicut quis ad alta transuolans: et passer qui libet vadens sic maledictum frustra platium in quempiam supuenit. Flagellum equo et chalmus asino: et iuga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam: ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stulticiam suam: ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitate bibens: et mittit verba pernicii stultum. Quod pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in aceruum mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem. Quod si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas: et qui impositus stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui reuertitur ad vomitum suum: sic i prudens qui iterat stulticiam suam. Sicut si hominem sapientem sibi videri: magis illo specie habebit insipientes. Sicut piger leo est in via et leena in itineribus. Sicut ostium iustus in cardine suo: ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manus sub ascella sua: et laborat si ad os suum eas conuerterit. Sapientior sibi stultus videtur: septem viris loquentibus finis. Sicut qui apprehendit auribus canem: sic qui transit et impatiens commisceat iure alterius. Sicut noxius est qui mittit sagittas et lanceas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus dicet: ludens feci. Cum defecerit ligna extinguet ignis: et suffurones sub iractio iurgia delectant. Sicut carbonem ad prunas et ligna ad ignem: sic homo iracundus suscitatur iras. Verba suffurionis quasi simplicia: et ipsa perueniunt ad intima cordis. Quod si argero sor-

didum ornare velis vas fictile: sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labijs suis intelligit inimicus: cum in corde tractauerit dolos. Qui submiserit vocem suam ne crediderit ei: quoniam septem nequitie sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter: reuelabitur malicia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam: et qui voluit lapidem reuertet ad eum. Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operat ruinas.

XXVII

Neglozieris in crastinum: ignorans quid superuentura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum: extraneus et non labia tua. Graue est saxum et onerosa arena: sed ira stulti utroque grauior. Ira non habet misericordiam: nec erumpens furor: et impetum concitati spiritus ferre quis poterit. Melior est manifesta correctio quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligenti quam fraudulenta oscula odientis. Anima saturata calcabit fauam: et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo: sic vir qui derelinquit locum suum. Unguento et varijs odoribus delectat cor: et bonis amici consilijs anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tue ne dimiseris: et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta: quam frater procul. Stude sapientie filii mi et letifica cor meum ut possis exprobrati respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est: paruuli transeuntes sustinuerunt dispendia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo: et pro alienis auferet ei piguis. Qui benedicit primo suo voce grandi de nocte surgens: maledicenti similis erit. Lecta psillantia in die frigoris et litigiosa mulier compantur. Qui retinet eam quasi qui ventum teneat: et oleum dextre sue euacuat. Ferrum ferro exacuit: et homo exacuit faciem amici sui. Qui seruat ficum comedit fructus eius: et qui custos est domus sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendet vultus psipientium: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio nunquam replentur: sicut et oculi hominum insatiabiles. Quod probatur in conflatorio argenti: et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquit mala: cor autem rectum inquit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi perisanas feriente desuper pilo non auferetur ab eo stulticia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur tibi in generatione et generationem. Sperta sunt prata et apparuerunt herbe vire-

tes: et collecta sunt fena de montibus. Agni sunt ad vestimentum tuum: et hedi ad agri precium. Sufficit tibi lac caprarum in cibos tuos et in necessaria domus tue et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Agit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absque terroze erit. Propter peccata terre multi principes eius: et propter hominis sapientiam et horum scientiam que dicunt: vita ducis longior erit. Vir pauper calumniatur pauperes: similis est imbrei vehementi in quo parat fames. Qui derelinquit legem laudant impius: qui custodiunt succendunt contra eum. Viri mali non cogitant iudicium. Quod autem inquirunt dominum animaduertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: quam diues in prauis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est: quod autem comestatores pascit confundit patrem suum. Qui coaceruat diuitias usuris et fenore liberali in pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala in interitu suo corrumpet: et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videt vir diues: pauper autem prudens scrutabit eum. In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur: quod autem confessus fuerit et reliquit ea misericordia persequetur. Beatus homo quod spiritus est pauidus: quod non mentis est dure corrumpet in malum. Leo rugiens et versus elurians: princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam: quod autem odit auariciam longi fient dies eius. Hostem quod calumniatur anime: sanguinem si visus ad lacum fugerit nemo sustinet. Qui ambulat simplicitate saluus erit: quod pueris gradibus visus ceciderit semel. Qui operatur terram suam faciet panibus: qui autem sectatur decem replebit egestate. Vir fidelis multum laudabitur: qui autem festinat ditari: non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit: iste et per buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superueniet ei. Qui corripit hominem gratiam postea inueniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo per la matrem et dicit: hoc non esse peccatum: pater homicida est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat: qui non sperat in domino saluabitur. Qui confidit in corde suo stultus est: quod autem gradibus sapientie ipse laudabitur. Qui dat pauperi non indigebit: quod despicit deprecabilem sustinebit penuriam. Cum surrexerint impij abscondent homines: cuius illi pierint multiplicabunt iusti. XXIX

Viro quod corripientem dura ceruice contemnit: repentinus ei superveniet interitus: et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus: cum impij sumptulerint principatum gemet populus. Vir quod amat sapientiam letificat patrem suum quod autem nutrit scortum perdet substantiam. Rex iustus erigit terram: vir avarus destruet eam. Homo quod blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo: rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involuet laqueus: et iustus laudabitur atque gaudebit. Prouit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitates sapientes vero auertunt furor. Vir sapiens si cum stulto contenderit: siue irascatur siue rideat: non inueniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus sapiens differt et reseruat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacium: omnes ministros habet impios. Pauper et ceditor obuiauerunt sibi: vtriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes thronus eius in eternum firmabit. Virga atque correctio tribuit sapientiam: puer autem qui dimittit voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera et iusti ruinas eorum videbunt. Eruditionem tuam et refrigerabit te: et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus. qui vero custodit legem beatus est. Seruus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum: stulticia magis speranda est quam illius correctio. Qui delicate a puericia sua nutrit seruum suum: postea sentiet eum per tyram. Vir iracundus prouocat rixas: et quod ad indignandum facilis est. erit ad peccandum percliuor. Superbum sequitur humilitas: et humilem spiritum suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam adiuramentum audit et non iudicat. Qui timet hominem cito corrumpet: qui sperat in domino subleuabitur. Multi requirunt faciem principis et iudicium a domino egredietur singulorum. Abominantur iusti virum impium: et abominantur impij eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit. XXX

Verba congregantis filij vomentis. Visio quam locutus est vir cum quod est deus et quod deo secum morante confortatus ait. Stultissimum sum viro: et sapia hominum non est mecum. Non didici sapientiam et noui scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque descendit. Quis peruenit spiritum manibus suis. Quis colligauit

Proverbia

aquas quasi in vestimento. Quis suscitavit omnes terminos terre. Quid nomen est ei? et quod nomen filij eius si nosti? Omnis sermo dei ignitus: clypeus est omnibus sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius et arguaris: inueniarisque medax. Duo rogavi te. ne deneges mihi animum moriar. Sanitatem et verba medacia longe fac a me. Mendacitatem et diuicias ne dederis mihi. tribue tamen victui meo necessaria: ne forte satiatus illicitarum ad negandum: et dica. quod est dominus. aut egestate compellus furer et proirem nomen dei mei. Ne accuses seruuz ad dominum suum: ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que patri suo maledicit: et que matri suae non benedicit. Generatio que sibi in munda videtur: in non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi. et palpebrae eius in alta surrecte. Generatio que per dentibus gladios habet et commadat molaribus suis: ut comedat inopes de terra. et pauperes ex hominibus. Sanguis fugae due sunt filiae: dicentes affer affer. Tria sunt insaturabilia. et quartum quod nunquam dicitur sufficit. Infernum et os vuluae et terra quae non satiatur aqua ignis vero nunquam dicitur sufficit. Oculum quod subannat preem et quod despicit partum matris suae. suffodiant eum corruui de torrentibus. et comedant eum filiae aquile. Tria sunt difficultia mihi: et quartum penitus ignoro. Via aequae in celo. viam colubri super petras. via nauis in medio mari et via viri in adolescentia. Talis est et via mulieris adultere que comedit et tergens os suum dicit. Non sum operata malum. Per tria mouet terra. et quartum quod non potest sustinere. Per seruum cum regnauerit. per stultum cum saturatus fuerit cibo. et per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta. et per ancillam cum fuerit heres domine suae. Quattuor sunt inimici terre: et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice plus infirmus: quam praeparat in messe cibum suum. Lepusculus plebs inualida. quae colat in petra cubile suum. Regem locusta non habet: et egredietur in turmas suas. Stelio manibus nitit. et morat in edibus regis. Tria sunt quae bene gradiuntur: et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum: ad nullius pauebit occursum. Gallus succinet lumbos suos. et aries: nec est rex qui resistat ei. et qui stultus apparuerit. postquam eleuatus est in sublime. Si enim intellexisset: ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit verba ad eliciendum lac. exprimit butyrum. et qui vehementer emugit. elicit sanguinem. et qui prouocat iras prouocet discordias.

XXXI

Verba lamuelis regis. Consilio qua eruditus diuit cum mater sua. Quid dilecti mei: quid dilecti vteri mei: quid dile-

cte votozum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam: et diuitias tuas ad delendos reges. Noli regibus olamuel. noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum et mutant causam filiorum pauperis. Date scieram merentibus: et vinum his quae amaro sunt animo. Bibant et obliuiscantur egestatis suae et doloris sui non recordentur amplius. Aperit os tuum muto. et causis omnium filiorum qui pertranscunt. Aperit os tuum decerne quod iustum est. et vindica inopem et pauperem. Aleph. Mulierem forte quis inueniet? procul et de ultimis finibus precium eius. Beth. Confidit in ea cor viri sui. et spolijs non indigebit. Hymel. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite suae. Beth. Quaesit lanam et linum: et operata est consilio manuum suarum. He. Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem suum. Gau. De nocte surrexit. deditque predam domesticis suis et cibaria ancillis suis. Zai. Considerauit agrum et emit eum: de fructu manuum suarum plantauit vineam. Beth. Accinxit fortitudine lumbos suos. et roborauit brachium suum. Teth. Sustauit et vidit quia bona est negociatio eius non extinguet in nocte lucerna eius. Goth. Manum suam misit ad fortia et digiti eius apprehenderunt fusum. Laph. Manum suam aperuit inopi. et palmas suas extendit ad pauperem. Lamech. Non timebit domum suam a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Mem. Stragulatam vestem fecit sibi: byssus et pura indumentum eius. Nun. Mobilis in portis vir eius: quando sederit cum senatoribus terre. Samech. Syndonem fecit et vendidit: et cingulum tradidit chanaanico. Syn. Fortitudo et decor indumentum eius: et ridebit in dienuissimo. Phe. Os suum aperuit sapientie. et lex clementie in lingua eius. Sade. Considerauit semitas domus suae: et panem otiosum non comedit. Loph. Surrexerunt filij eius et beatissimam predicauerunt. vir eius et laudauit eam. Res. Multae filiae congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. Syn. Fallax gratia et vana est pulchritudo: mulier timens dominum ipsa laudabitur. Thau. Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera eius.

Expliciunt proverbia Salomonis.

Incipit prologus sancti Hieronymi in librum Ecclesiasten.